

Ruimte in Regels

Peter te Velde, directie Regionale Zaken

Naar aanleiding van de LNV-nota 'Kiezen voor Landbouw' zijn gesprekken met ondernemers op het platteland gevoerd. In die gesprekken werden ondernemers op belemmeringen die zij ondervinden in hun bedrijfsvoering. Wet- en regelgeving scoorde daarin hoog. De gesprekken hebben aanknopingspunten opgeleverd om de eigen wet- en regelgeving van het Rijk nog beter op de praktijk af te stemmen.

In dezelfde gesprekken werden ook voorschriften en vergunningen van gemeenten genoemd als belangrijke belemmering waar ondernemers bij het verbreden van hun kernactiviteiten tegenaan lopen. LNV heeft daarop het initiatief genomen om samen met gemeenten na te gaan wat zou kunnen worden gedaan om de rol van gemeenten bij de vitalisering van het platteland verder te versterken. Het onderling uitwisselen van goede voorbeelden tussen gemeenten leek in dat verband een goede mogelijkheid. In opdracht van LNV heeft de WUR vervolgens de brochure 'Ruimte in Regels' ontwikkeld. Deze brochure is onlangs aan alle Nederlandse gemeenten gezonden. In de brochure staan 10 goede voorbeelden van de wijze waarop gemeenten kunnen omgaan met wet- en regelgeving op het gebied van de ruimtelijke ordening bij toepassing op het platteland.

De brochure 'Ruimte in Regels' is niet de enige in zijn soort. Nog niet zo lang geleden ontvingen alle gemeenten een brochure waarin is beschreven hoe tien gemeenten het plattelandstoerisme actief stimuleren. Die brochure werd in opdracht van LNV gemaakt door de Stichting Recreatie en raakt hetzelfde onderwerp.

LNV heeft nog meer activiteiten voorzien om gemeenten te helpen in hun rol bij het vitaliseren van het platteland. DRZ vervuld hierbij een trekkersrol in het kader van het Programma 'Ondernemen op het Platteland', onderdeel 'Kiezen voor Landbouw'. In de komende tijd zal worden gewerkt aan de volgende punten:

- . uitwisselingsbijeenkomsten tussen gemeenten (Groene Hart en Veenkoloniën), op basis van brief van 14 december jl. aan de Tweede Kamer over de Toekomstvisie agrarische sector;
- . in 2006 begonnen gesprekken met IPO, VNG, LTO, VROM, LNV, specifiek over de rol van gemeenten bij vitaal platteland, worden voortgezet;
- . vóór de zomer wordt een bijeenkomst georganiseerd waarin met betrokken overheden wordt verkend wat nog meer kan worden gedaan om de rol van gemeenten bij de vitalisering van het platteland te faciliteren, naast datgene wat al in gang is gezet (o.a. *Community of Practice* wethouders kleine gemeenten).

...belemmeringen...

DIT BULLETIN IS EEN UITGAVE VAN DE DIRECTIE PLATTELAND VAN HET MINISTERIE VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKwaliteit

PAPIEREN VERSIE AANVRAGEN of DIGITAAL ABONNEREN (GRATIS):

b.geertsma@minlnv.nl

BESTELLEN:

- AGENDA VITAAAL PLATTELAND (AVP);
- VERTALING AVP FRANS/DUITS/ENGELS;
- MEERJARENPROGRAMMA VITAAAL PLATTELAND 2007-2013 (MJP2);
- VERTALING MJP2 ENGELS;
- BOEKJE 'TOUR DE LA CAMPAGNE 2006':

Infotiek@minlnv.nl

BULLETIN LEZEN OP INTERNET:

http://www9.minlnv.nl/servlet/page?_pageid=796&_dad=portal30&_schema=PORTAL30

CONTACT CLUSTER VITAAAL PLATTELAND

Alberthe Papma, beleidscoördinator
070-3784897; a.papma@minlnv.nl

Hans Reijke, communicatieadviseur
070-3784953; j.h.h.reijke@minlnv.nl

Paul Sinnige, meerjarenprogramma
070-3785787; th.p.sinnige@minlnv.nl

CONTACT DIRECTIE REGIONALE ZAKEN
Rik Tuller, 06-48131495; r.h.tuller@minlnv.nl

CONTACT DIRECTIE LANDBOUW

Jacintha Santen, 070-3785683;
j.m.santen@minlnv.nl

CONTACT DIRECTIE NATUUR

Sander de Bruin, 070-3785403;
s.de.bruin@minlnv.nl

Samenstelling/eindredactie/foto's H. Reijke ©
Overnemen artikelen toegestaan met bronvermelding; overnemen foto's *niet* toegestaan. Foto's pag 4 en 5: B. de Vries

OOGST project SDPO 2006

Het project Sturing op Duurzame Plattelands Ontwikkeling (SDPO) is afgerond. Trekker was de provincie Noord-Brabant; LNV heeft, aldus (inmiddels oud-)SG Kalden, met veel genoegen deelgenomen. Op basis van praktijkcasussen is een leerproces begeleid met als doel ervaringen te bundelen en uit te wisselen, knelpunten en oplossingen op te sporen en te agenderen. De resultaten zijn nu beschikbaar voor een breed publiek. Kalden: 'Het uitwisselen van kennis en ervaringen vormt voor alle betrokkenen bij plattelandsvernieuwing een voortdurende bron van inspiratie en kan bovendien opmaat zijn naar duurzame vernieuwing in de eigen regio.'

Info: www.regiowaarde.nl of Stichting Regiowaarde: telefoon 013-4668708

DVD met alle producten of Eindkrant verkrijgbaar bij Stichting Regiowaarde of provincie Noord-Brabant telefoon: 073-6808188

Algemeen Overleg minister Cramer met vaste kamercommissie voor ruimtelijke ordening over Nota Ruimte

Minister Cramer voerde op 30 mei overleg met de vaste kamercommissie van VROM over de Nota Ruimte. Ook enkele aanpalende onderwerpen werden besproken, zoals verrommeling en snelwegpanorama's, de kabinetsreactie op het VROM-Raad advies 'Werklandschappen, een regionale strategie voor bedrijventerreinen', en antwoorden op vragen van Duyvendak over de structuurvisie Hoeksche Waard en de herstructurering van bedrijventerreinen.

Van verschillende kanten werd gevraagd naar de visie van deze nieuwe minister op de ruimtelijke ordening en in hoeverre het uitgangspunt 'Centraal wat moet, decentraal wat kan' nog geldt.

Vermeij (PvdA) herinnerde de minister aan haar toezeggingen om nog voor het zomerreces in te gaan op haar visie op "Mooi Nederland", te reageren op het onderzoek naar de Hoeksche Waard en een visie op bedrijventerreinen naar de Kamer te sturen.

Nota Ruimte

Minister Cramer stelt dat de Nota Ruimte als uitgangspunt zeker blijft bestaan. Net als het uitgangspunt 'Centraal wat moet...', al zal dat wel wat sterker aangezet worden. Een aantal ontwikkelingen, zoals verrommeling vergt dat ook. 'We moeten veel efficiënter met de bestaande ruimte omgaan, aldus de minister. Daarbij wil Cramer een integrale aanpak. Het gaat dan overigens niet alleen om bedrijventerreinen, maar ook over wonen. Minister Cramer noemt als visie van VROM: spaarzaam en efficiënt met gevoel voor kwaliteit omgaan met schaarse ruimte. Verrommeling gaat volgens minister Cramer over de identiteit van de leefomgeving in Nederland. Je moet kunnen zeggen: ik ben trots op de ruimtelijke indeling van Nederland', vindt Cramer. Helaas ontbreekt de regie. Gemeenten overleggen niet altijd op een goede manier. En op die manier ontstaat verrommeling. Een eenduidig en gemakkelijk recept tot verbetering is er echter niet. Ze kondigt wel een eerste overleg aan op korte termijn met alle nieuwe gedeputeerden Ruimtelijke Ordening.

De meeste aanwezigen vinden verrommeling een belangwekkend probleem. Snelwegpanorama's is een goed voorbeeld daarvan, waarbij ook de centraal/decentraal-discussie speelt. Snelwegpanorama's zijn recent uitgebreid onderzocht door het Ruimtelijk Plan Bureau (RPB). Enerzijds zijn er voordelen, want het zijn economische corridors, met goede toegang. Anderzijds vormen die corridors een sterke bedreiging van zichtlocaties. De minister merkt hierover op dat ze dit onderwerp in samenwerking met het IPO en gemeenten gaat aanpakken. Eind van het jaar zal dit gereed zijn. De lijn is dat dit in een structuurvisie wordt vervat.

Duyvendak (Groen Links) stelt nut en noodzaak van een bedrijventerrein in de Hoeksche Waard aan de orde; hij noemt dit een symbool voor de strijd die gaande is in de ruimtelijke ordening. Nu is het er nog stil en groen. De Kamer heeft in een motie gesteld dat er geen bedrijventerrein

Internationale Cow Parade

U herinnert zich vast nog de 25 EU-koeien die 2,5 jaar geleden tijdens het Nederlandse EU-voorzitterschap in Den Haag stonden. Ze waren onderdeel van de Internationale Cow Parade en maakten in Den Haag deel uit van een stadswandelroute. Voor elk EU-land een koe, beschilderd met nationale symbolen of in nationale kleuren. De Nederlandse koe was (natuurlijk) voorzien van tulpen. De toenmalige minister van LNV, Veerman, heeft de kudde geadopteerd.

Inmiddels hebben de koeien verschillende plaatsen op de wereld bezocht. Na Brussel reisden ze een jaar door China. Onlangs zijn de dames aangekomen in Hanoi, hoofdstad van Vietnam. In de tussentijd is de EU uitgebreid met twee nieuwe lidstaten. Gelukkig konden 2 extra koeien worden aangetrokken om de kudde met 28 stuks weer compleet te maken. De 'Flower Cow' vertegenwoordigt Bulgarije en 'Motorkovka' Roemenië.

Tijdens de Cow Parade in Den Haag probeerden wat rotjochies de kerstelijke Finse koe (voorzien van kerstmuts) met hun overgebleven vuurwerk op te blazen. Gelukkig lukte dat niet. Maar die mislukte ontplofing deed me wel denken aan mijn jeugdvriendje Peter L. Het leek Peter een aardig idee om een rotje in een koeienvlaai te plaatsen en af te steken. Ik keek van enige afstand toe. Er gebeurde niets, het rotje ging uit als een nachtkars. Maar er was nog een stompe lont over. Tweede poging: tijdens het aansteken van het veel te korte lontje ontplofte de boel. Een fractie later stond Peter geschrokken weer naast mij. Geen lichamelijk letsel, maar wel donkergroen bespikkeld. Sommige koeien laten veel indruk achter. En omdat dat van dat korte lontje geen verhaaltje is, heb ik de rotjochies maar niet aangesproken.

in de Hoeksche Waard komt. Gedeputeerde Asje van Dijk zegt echter dat er zeker een bedrijventerrein van 120 ha ontwikkeld wordt. Wie heeft het nu voor het zeggen? Nieuwe bedrijventerreinen zijn helemaal niet nodig, vindt Duyvendak: Groen Links stelt dan ook een moratorium voor. Van Heugten (CDA) is vooral een voorstander van herstructurering van bestaande terreinen. Hij vindt het een zaak voor de provincie, en niet voor het Rijk. De PVV stelt dat het met de leegstand van bedrijventerreinen wel meevalt. De PVV signaleert ook een groot verschil tussen Randstad en provincie: 'buiten de Randstad is vooral een grote lege ruimte'. De VVD is mordicus tegen een moratorium, maar acht wel de vraag belangrijk wie er toezicht op de ontwikkeling van bedrijventerreinen moet houden. Volgens de VVD is dat de provincie. Voorgesteld wordt om een studie naar nut en noodzaak van een bedrijventerrein in de Hoekse Waard in te stellen.

Minister Cramer geeft aan dat ze een dergelijke studie parallel wil laten lopen met de ontwikkeling van de Gebiedsvisie, die Zuid Holland uitvoert. Cramer wil geen vertraging oplopen. Het is dan ook zaak om het aanvullend onderzoek snel te laten verrichten. Bovendien stelt ze dat ze nieuwe alternatieven én het kostenplaatje wil vergelijken. Cramer concludeert dat ze nog voor de zomer een brief naar de Kamer zal sturen, waarin de procedure en gang van zaken uitgewerkt is. Daarin staat de marsroute, die ze wil volgen.

Sicco Mansholtprijs uitgereikt aan Jan Huijgen

Op 7 juni 2007 reikte minister Cramer van VROM de Sicco Mansholtprijs 2007 uit aan boer en filosoof Jan Huijgen om de vernieuwende manier waarop hij stad en ommeland bij elkaar brengt. Het gaat om een aanmoedigingsprijs voor personen of organisaties die vernieuwende initiatieven ontplooiën op het gebied van duurzame rurale ontwikkeling. De minister wees er in haar toespraak op dat het Nederlandse platteland de afgelopen decennia steeds meer publiek domein geworden is. De stedeling heeft het platteland ontdekt en de bijzondere waarden die het met zich meebrengt: rust, ruimte, landschap. Een boer die deze waarden respecteert of zelfs produceert - de boer niet alleen als producent van voedsel maar ook van landschap - versterkt daarmee zijn *licence to produce*.

Nederland vervult een pioniersrol bij de Europese trend naar verdere vermaatschappelijking van de landbouw. Daarom is het nodig dat naast de meer technische innovatie ook nieuwe wegen worden ingeslagen waar, met behoud van een sociaal-economisch perspectief, de maatschappelijke waarden op het platteland worden versterkt. Minister Gerda Verburg is daar actief mee bezig in haar beleid.

Om zo'n nieuwe weg in te slaan is veel durf, engagement en ondernemerszin nodig. En voor dit soort substantiële veranderingen zijn koplopers nodig. Mensen die laten zien dat het kan. Jan Huijgen is zo'n koploper. Niet alleen pionier in het daadwerkelijk vormgeven van een verbrede landbouw op zijn eigen Eemlandhoeve maar ook spant hij zich al jaren in om deze verbrede landbouw uit de marge te halen en te komen tot een verdere professionalisering daarvan. Het oprichten van de coöperatie Stadteland in 2004 is daar een goed voorbeeld van. De missie van de coöperatie is een verbinding te leggen tussen stad en platteland, tussen boer en burger en tussen creator en creatie om zodoende bij te dragen aan een duurzaam en waardevol platteland. Maar ook het recent uitgebrachte manifest 'Veelzijdig platteland', waar Jan Huijgen een grote bijdrage aan heeft geleverd getuigt van zijn doorzettingsvermogen om deze ontwikkelingsrichting in een moderne landbouw een volwaardige plaats te geven.

500 Euromasten erbij door meer gebruik windenergie

Er staan 1.847 windmolens in ons land (waarvan 36 voor de kust bij Egmond). En naar het zich laat aanzien worden dat er nog veel meer. Dirk Sijmons, rijksadviseur voor het landschap vindt dat het hoog tijd is om een Nationaal Plan Windenergie op te stellen. Dat staat in zijn advies 'Windturbines in het Nederlandse landschap' dat hij onlangs aanbood aan de ministers van VROM, LNV en EZ.

Nu nog is windenergie goed voor bijna 3% van de totale energievraag, maar als Nederland wil voldoen aan de doelstellingen op het gebied van schone energie, dan moet dat percentage hoger komen te liggen. Het kabinet wil de capaciteit verdubbelen; daarvoor moeten er 500 turbines bijkomen.

Rijksadviseur Sijmons stelt dat het nu een goed moment is om ruimtelijk beleid voor windenergie te formuleren. Wel moet de bevolking er nog van worden doordrongen dat windenergie 'in ieders belang is', schrijft hij in zijn rapport. Inmiddels heeft de Nederlandse Windenergie Associatie onderzoek laten doen naar de houding van Nederlanders ten aanzien van deze vorm van duurzame energie. Bijna alle Nederlanders (94%) vinden dat er meer windenergie moet komen. En 60% vindt dat dit ook binnen de eigen gemeente moet kunnen. Als beste locaties worden zeehavens, industrieterreinen en langs rijkswegen genoemd.

Ruim een miljoen huishoudens in Nederland draaien al op windenergie. Sijmons voorziet een sterke groei van het aantal windmolens en van de geproduceerde energie. De nieuwe generatie windturbines is veel hoger dan de oudere generatie en ze leveren meer energie, terwijl ze veel minder geluid(overlast) produceren.

Sijmons pleit in zijn advies ook voor het aanwijzen van zones waar nooit windturbines mogen komen. Immers, dergelijke enorme bouwwerken (zo groot als de Euromast) zie je van 40 km afstand en ze hebben dus nogal wat gevolgen voor het landschap. Onlangs weigerde minister Verburg van LNV dan ook de plaatsing van 17 van die enorme turbines bij een natuurgebied bij Delfzijl.

OESO-delegatie op bezoek in Nederland - Anouk van Gils

Van 4 t/m 6 juni was een delegatie van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) op uitnodiging van het ministerie van LNV op bezoek in Nederland. De delegatie bestond uit een vertegenwoordiger van het OESO-secretariaat, twee experts uit het Verenigd Koninkrijk en een deskundige (*peer reviewer*) uit Italië. Het bezoek vond plaats in het kader van de zogeheten 'rural review', een doorlichting van platteland(s)beleid. In de *rural review* gaat de OESO in op trends en beleid die het platteland beïnvloeden. Ook zal ze ingaan op de bestuurlijke aspecten (*governance*) en zal ze aanbevelingen doen voor beleid.

Waarom een Rural Review?

Nederland wil met deze review het oordeel verkrijgen van een gezaghebbende externe organisatie over de specifieke situatie waarin het Nederlandse platteland en het landschap onder stedelijke druk zich bevinden, met bijbehorende uitdagingen voor bestuur en beleid. Deze *review* kan dan worden benut om specifieke uitdagingen voor het Nederlandse platteland maatschappelijk en politiek te agenderen en de Nederlandse beleidsopgaven te relateren aan die in andere Europese regio's. Daarnaast zal de *review* mogelijk leiden tot bruikbare aanbevelingen voor de discussie rond de doorlichting van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB-*health check*) en voor de nadere invulling van de rol van het Rijk of andere overheden en de manier waarop Nederland de uitdagingen voor de komende jaren het beste kan aanpakken.

Stand van zaken

Nederland heeft een achtergrondrapport opgesteld met feitelijke informatie over de situatie op het platteland en over het beleid dat Nederland voert. Begin april vond al een eerste (succesvol) bezoek plaats. De delegatie sprak toen met wetenschappers, ambtelijke vertegenwoordigers van de verschillende overheden en gebiedsactoren over een breed scala aan plattelandsonderwerpen.

De doelen van het bezoek van afgelopen week waren:

- . verdieping op een aantal thema's: de toekomstige winstgevendheid van verschillende landbouwsectoren op het platteland, de mogelijkheden voor combinatie van functies in plattelandsgebieden (productie, consumptie en behoud en ontwikkeling), de grondmarkt, waterbeheer, stad-land relaties en landschap;
- . laten zien dat ook in Nederland sprake is van regionale diversiteit en
- . uitdagingen van het Nederlandse platteland(s)beleid) illustreren aan de hand van veldbezoeken.

Op het programma stonden werkbezoeken aan verschillende regio's. In Groningen bracht de delegatie een bezoek aan de Blauwe Stad. Oost-Groningen kampt met sterke vergrijzing, het wegtrekken van jongeren in verband met het ontbreken van werk en landbouwgronden die braakliggen als gevolg van subsidies om overproductie tegen te gaan. Met de aanleg van het meer, de natuurgebieden, toeristisch recreatieve voorzieningen, de bouw van woningen en het aantrekken van mensen van elders die hier hun geld komen besteden, wil men het gebied een economische impuls geven en de leefbaarheid vergroten.

Plattelands Ontwikkelings Programma (POP2) Nederland goedgekeurd

De Europese Commissie heeft 20 juni haar akkoord gegeven aan het Plattelandsontwikkelingsprogramma 2007-2013 (POP2) van Nederland. In totaal zijn nu drie POP's goedgekeurd. Dit POP betekent twee miljard euro voor het Nederlandse platteland over de periode 2007-2013. Nederland krijgt uit Brussel 486 miljoen euro. De rest dragen het Rijk en de provincies bij. Daarnaast zijn er particulieren die investeringen doen.

Nederland wil met het Plattelandsontwikkelingsprogramma een goed evenwicht bereiken tussen de kwaliteit van natuur en landschap en het gebruik daarvan ten behoeve van land- en bosbouw, natuurbeheer, recreatie, gezondheid en persoonlijk welbevinden. Met andere woorden: een mooier, vitaler en leefbaarder platteland. Met dit POP2 wordt het Nederlandse beleid ingepast in de regels die de Europese Unie stelt.

Elke EU-lidstaat krijgt een ander bedrag. Hoeveel dat is, hangt af van de situatie in de landen. Dat is eind 2005 zo door de regelingsleiders afgesproken. Zo krijgt Zweden, dat als eerste EU-land goedkeuring voor het POP kreeg een bedrag van 1,8 miljard euro. Dat bedrag is zo hoog omdat het land veel probleemgebieden heeft waar het moeilijk boeren is.

Het plattelandsprogramma geeft uitwerking aan hoe dat geld wordt ingezet wordt. Nederland is in de Europese Unie één van de kleinere landen. Duitsland krijgt bijvoorbeeld aanzienlijk meer geld; het land vraagt bovendien per deelstaat een POP-bijdrage. De Europese Commissie moet voor al die deelstaten apart goedkeuring geven, wat een tijdrovend proces is.

Voor Polen, dat nog niet zo lang EU-lid is, is dertien miljard gereserveerd. Een hoog bedrag, maar er moet ook ontzettend veel gebeuren. Het Poolse POP moet overigens nog wel worden goedgekeurd. Als je het bedrag dat Nederland krijgt dus met andere landen vergelijkt, komt er voor ons land niet zo heel veel geld uit Brussel voor plattelandsontwikkeling binnen. Maar als je de situatie op het Nederlandse platteland vergelijkt met andere lidstaten, lijkt dat redelijk in verhouding.

HR

In de Blauwe Stad heeft water als ruimtelijk element een toegevoegde waarde voor het ontwerp en is niet alleen vanuit milieutechnisch oogpunt (waterberging, zuivering) toegevoegd.

In de omgeving van Deventer stond het combineren van verschillende functies centraal; hier bleek wat een geweldige uitdaging dat kan zijn. Met geduld, gedrevenheid en goede wil kan veel tot stand gebracht worden. Ook kreeg de delegatie te zien hoe een stukje Nederlandse cultuurhistorie kon worden behouden door prachtige oude boerderijen een nieuwe functie te geven, wat ook weer bijdraagt aan de ontwikkeling van het gebied.

Gastenboerderij SpijkVoorde te Lettele (eigendom Stichting IJssellandschap) is in 2005 omgebouwd tot Bed & Breakfast.

Midden-Delfland stond op de laatste dag van het bezoek centraal. Hier werd duidelijk hoezeer de druk vanuit de omliggende steden een bedreiging vormt voor de boeren, maar ook als uitdaging gezien wordt die kansen biedt, door bijvoorbeeld de verbreding van activiteiten op het boerenbedrijf. Er is veel dynamiek in het gebied; de mensen in het gebied hebben een visie* (Toekomstvisie Vitale Dorpen, gebiedsvisie Midden Delfland 2025) ontwikkeld voor de toekomst; hierin is een belangrijke rol toe gedacht aan de boeren om het gebied open en aantrekkelijk te houden.

De open ruimte in Midden-Delfland staat onder grote stedelijke druk.

De OESO-delegatie heeft een goed beeld gekregen van platteland(sbeleid) in Nederland. Er kan dan ook van een geslaagde missie worden gesproken. In het najaar zal een eerste concept van de bevindingen van de OESO beschikbaar komen en in het eerste kwartaal van 2008 zullen naar verwachting de definitieve bevindingen worden gepubliceerd.

Raad Landelijk Gebied: kabinet vergeet landschap

Het beleidsprogramma van het Kabinet richt zich te sterk op het stedelijk gebied. Zwakke belangen zoals voedsel, gezondheid, natuur en dierenwelzijn - voor de hele samenleving van wezenlijk belang - krijgen te weinig aandacht. Het beleidsprogramma gaat nauwelijks in op de betekenis van het landelijk gebied. Het stedelijk gebied staat te centraal. Geen enkele van de 10 voorgestelde projecten heeft rechtstreeks betrekking op het landelijk gebied. Zelfs een kernbegrip als duurzaamheid wordt vooral geoperationaliseerd naar duurzame energie en nauwelijks naar natuur en landschap. De Raad voor het Landelijke Gebied bepleit in zijn bijdrage aan het debat over het beleidsprogramma dan ook meer aandacht voor deze belangen.

De voorstellen die het kabinet doet voor duurzame energievoorziening, waterbeheer en ruimtegebruik zijn uiteraard ook van belang voor het landelijk gebied. Maar van de extra 10 miljard gaat slechts 125 miljoen naar landschap, natuur en groen om de stad. De benodigde extra investering voor deze kabinetsperiode is echter veel groter: 450 miljoen voor natuur en bijna 1 miljard voor de nationale landschappen. Met alleen regelgeving en kennisvoorziening wordt het behouden van een kwalitatief hoogwaardig landschap een schier onbegonnen zaak.

De Raad stelt dat waar de overheid zoveel nadruk legt op de eigen verantwoordelijkheid van de burger voor zijn gezondheid, dit het kabinet zelf verplicht tot grotere investeringen voor een leefomgeving die een gezonde levensstijl stimuleert: parken, groene speelplekken, toegankelijk landelijk gebied, natuurgebieden. Zeker de jeugd, met overgewicht als serieus probleem, moet door een motiverende omgeving tot bewegen worden uitgenodigd. Het is terecht dat de overheid uitgaat van de kracht van de samenleving voor de uitvoering van het beleidsprogramma.

Maar de overheid moet, als sectorale en lokale belangen de overhand dreigen te krijgen, bestuurlijke moed durven tonen door in te grijpen en het publieke belang veilig te stellen, zelfs ten koste van de belangen van andere partijen.

HR

Natuur en landschap onder de hamer: 's werelds eerste landschapsveiling in de Ooijpolder bij Nijmegen

Op 15 september 2007 vindt in de Ooijpolder bij Nijmegen de eerste landschapsveiling ter wereld plaats. Boeren, burgers, buitenlui en bedrijven gaan een landschap realiseren dat mooier, beter beschermd en *van iedereen* is. Er komt geen overheid aan te pas en ook geen inmenging van grote natuurorganisaties. Zo kan iedereen met het 'kopen' van een landschapselement, een daad stellen voor de natuur. De veiling is een initiatief van ARK Natuurontwikkeling, Triple E en Via Natura. Het Wereld Natuur Fonds maakt het financieel mogelijk.

Er zijn meerdere veilingen gepland: op 16 september in Limburg, omgeving Margraten en ook in het Friese veengebied wordt landschap geveild. Er gaan tientallen landschapselementen onder de hamer; ze liggen alle in een afgebakend deel van de Ooijpolder. Kopers worden niet echt eigenaar van een haag of oeverrand, maar 'participant'; de boer blijft altijd eigenaar. De participaties garanderen echter dat de landschapselementen een natuurfunctie krijgen, en ook dat er voldoende middelen zijn om voor een periode van 10 jaar hagen te snoeien en natuurstroken te beweiden. Zo realiseren de participanten samen een natuurverbinding waar dieren en planten van profiteren. De landschapselementen die worden geveild zijn niet willekeurig gekozen. Ze vormen een aaneengesloten groen netwerk tussen de bossen op de stuwwal bij Beek-Ubbergen en de natuurgebieden in de polder en de uiterwaarden van de Waal. De blijvend groene corridor vormt een soort ecoduct waarlangs kleine en grote dieren zich veilig kunnen verplaatsen. En tegelijk ontstaat een prachtig wandelgebied in het boerenland, waar mensen kunnen genieten van het landschap, terwijl boeren hun gewassen kunnen blijven verbouwen.

ARK, Triple E en Via Natura - de initiatiefnemers van de veiling - vinden dat de overheid onvoldoende investeert in het beschermen van natuur en landschap. Vandaar het initiatief. De Landschapsveiling stelt bedrijven én individuen in staat samen een natuurverbinding te realiseren: iedereen kan meedoen! Voor de agrarische sector is dit een nieuwe kans om inkomsten te genereren. Elk landschapselement heeft een minimumprijs om ervoor te zorgen dat de boer het beheer en onderhoud kwalitatief goed kan uitvoeren. En die prijs is zorgvuldig berekend aan de hand van de Nederlandse Catalogus Groenblauwe diensten. Bieden op de verschillende landschapselementen is eenvoudig. Voorafgaand aan de Veiling kan men via www.groenegoededoelen.nl bieden; bieden kan natuurlijk ook op de veilingdag zelf. Uiteindelijk tekent een participant een contract met de grondeigenaar en de intermediaire organisatie Via Natura. Behalve de verschillende landschapselementen worden andere objecten geveild: een faunatunnel, een voetgangersbrug, een wandelroute, een landschapskunstwerk en een aantal schilderijen en schetsen. Als follow-up is een aantal bijeenkomsten gepland, waar participanten bijgepraat worden over de ontwikkelingen. Bovendien verschijnt er een digitale nieuwsbrief en worden bezoeken gebracht aan de bedrijven van de deelnemende boeren.

Informatie: www.groenegoededoelen.nl.

Wat is landschap ons waard?

Velen buigen zich over de vraag hoe het ons omringende landschap te koesteren, te behouden of te ontwikkelen. Alle drie varianten kosten geld; en blijkbaar is daar nooit genoeg van. Maar levert landschap ons ook iets op? Als nietsvermoedende leek zou je, puur op gevoel, deze vraag onmiddellijk met ja kunnen beantwoorden. Weliswaar denken we tijdens het aangenaam verpozen in landschap of natuur niet meteen aan klinke munten maar wat te denken van kleur, geur, stilte en geluid, zon op je hoofd en wind in je haren? Daar kan een mens toch behoorlijk gelukkig van worden. En dat is toch heel wat waard.

Blijkbaar is het geluksgevoel alleen onvoldoende basis om extra ons best te doen voor ons landschap. Althans dat vindt de overheid, zo lijkt het. Burgers hebben daar toch een stuk minder last van. Al sinds jaar en dag leggen zij betrokkenheid aan de dag bij medemens of leefomgeving. Ze leveren tijd, expertise of geld om zaken voor elkaar te krijgen. Dat noemen we vrijwilligerswerk. Of een donatie. Ook veel bedrijven zijn er niet vies van; maatschappelijk betrokken ondernemen heet het dan. Levert het iets op in euro's of mooie PR, dan is dat leuk meegenomen, maar net zo vaak gebeurt het om niet. Gewoon omdat mensen het belangrijk vinden en er dus iets voor over hebben. Gewoon, omdat het ze gelukkig maakt. Dit kan hele creatieve vormen aannemen, van lokale gemeenschapsfondsen tot streekrekeningen, van landschapsveilingen tot virtuele aandelen in de natuur.

Maar goed; ook de overheid kan nu gelukkig vooruit. Onlangs verscheen een heuse MKBA (Maatschappelijke Kosten-Baten analyse) voor het Nederlandse landschap. Daarin werd berekend dat het nu investeren in landschap op de lange termijn een hoop geld kan opleveren. En, wie schetst onze verbazing, nog een hoop geluk ook! Wat wil een mens nog meer...

Nu maar hopen dat de aangekondigde uitwerking van de MKBA geen ingewikkeld spel wordt van regelingen, subsidiestromen of onbegrijpelijke fiscale aftrekmogelijkheden. Laten we het vooral zo simpel mogelijk maken. Zodat mensen gewoon kunnen blijven doen wat ze al deden, en liefst nog een beetje meer! Namelijk betrokken zijn bij hun landschap, er in investeren met tijd, geld en gevoel. Want daar worden we allemaal gelukkig van. *Alberthe Papma*

Het maatschappelijk effect van beleid – Paul Sinnige

Het Rijk geeft veel geld uit om doelen te realiseren op het platteland. Waar doet het Rijk dat nu voor? Wat is het beoogde maatschappelijk effect of de 'outcome' zoals het in EU-termen wordt genoemd? Zowel bij de Begroting als voor de Agenda Vitaal Platteland (AVP) zijn afspraken gemaakt om dat zichtbaar te maken. Met behulp van effectindicatoren (bij zijn Algemene Beleidsdoelstellingen) kan het Rijk aangeven hoe een toef of afname van het maatschappelijk effect wordt beoordeeld. Een streefwaarde geeft vervolgens aan welk 'beleidstekort' er nog is en op welke termijn dat opgelost moet worden. Het Rijk probeert hier dan met zijn operationele doelstellingen een bijdrage aan te leveren.

In het Tweede Meerjarenprogramma Vitaal Platteland (MJP2) is per Algemene Beleidsdoelstelling aangegeven hoe (met welke Operationele Doelstellingen) het Rijk het beleidstekort wil verminderen. Ook is aangegeven welke prestaties in de periode 2007-2013 moeten worden verricht om invulling te geven aan deze landelijke Operationele Doelstellingen. Voor de uitvoering van de meeste prestaties heeft het Rijk (financiële) afspraken gemaakt met de provincies in het kader van het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG). De afspraak hierbij is dat de provincies verantwoordelijk zijn voor de prestaties en de bijdrage daarvan aan het operationele doel. Het Rijk blijft uiteraard verantwoordelijk voor de bijdrage van de operationele doelen aan de Algemene Beleidsdoelstelling: het maatschappelijk effect.

De wens om effectindicatoren en streefwaarden te benoemen vloeit voort uit afspraken die zijn gemaakt als gevolg van de nota 'van Beleidsbegroting tot Beleidsverantwoording' van het ministerie van Financiën en de gewenste verantwoording van de voortgang van de doelen uit de Agenda Vitaal Platteland. Door de 1:1 relatie die zo ontstaan is, is het straks mogelijk om de prestaties en het resultaat daarvan in de Operationele Doelen te koppelen aan de gereserveerde budgetten en het gewenste maatschappelijk effect.

De 'Monitor AVP' geeft inzicht in de voortgang van de provinciale prestaties; conform de afspraken in de Bestuursvereenkomsten ILG verstreken de provincies deze gegevens en de beoogde maatschappelijke effecten. Het Rijk meet die effecten. Dit gebeurt niet jaarlijks: de meeste effecten treden immers pas na een aantal jaren op cq. zijn dan pas zichtbaar en meetbaar. Het bepalen van het effect vindt drie keer in één ILG-periode plaats: een nul-, midterm- en eindbepaling. Voor de lopende ILG-periode vinden de metingen plaats in 2007, 2010 en 2014. Metingen aan de hand van de effectindicatoren geven zicht op de voortgang van de mate waarin de streefwaarden worden bereikt. Deze metingen zijn nagevraagd geheel gebaseerd op gegevens uit bestaande meetnetten, onder andere het meetnet dat is opgezet voor de Nota Ruimte.

Voor het thema 'Landschap' bijvoorbeeld is er om de algemene beleidsdoelstelling 'Behoud en versterking van het landschap' te bepalen een effectindicator opgesteld die de beleving van de kwaliteit van het landschap weergeeft. De streefwaarde geeft aan dat de beleving van de kwaliteit van het totale landschap in 2020 met 25% in positieve richting moet zijn toegenomen ten opzichte van 2007. Dit is inclusief de Nationale Landschappen.

Herhaling tv-serie Nationale Landschappen bij NCRV

Vanaf donderdag 21 juni 6 weken lang: herhaling van de tv-serie over de Nationale Landschappen om 20.00 uur op Nederland 2. Zes bijzondere gebieden: Noordelijke Wouden, Winterswijk, Arkemheen-Eemland, Laag Holland, Het Groene Woud en Zuidwest-Zeeland. Wat is er zo mooi aan deze gebieden en welke verhalen vertellen ze? Ook de dilemma's komen aan bod: wat betekent de status Nationaal Landschap voor agrarische ondernemers in zo'n gebied en moet een dorp de zondagsrust opgeven om recreanten te ontvangen?

Info: www.nationalelandschappen.ncrv.nl

Waterland of woningen...

De provincie Noord-Holland wil in het Nationale Landschap Waterland 6000 woningen bouwen. Voor veel plaatsen zijn nieuwbouwplannen. Niet iedereen is daar gelukkig mee. Tegenstanders achten de plannen in strijd met het anti-verrommelingsbeleid van minister Cramer (VROM). Waterland gaat de kant op van dat andere nationale landschap, het Groene Hart, is hun standpunt. Ook daar kalft het landschap op allerlei plaatsen aan de randen af, met ongewenste dorpsuitbreidingen, verrommeling van het landschap en vertrutting van de dorpsgezichten tot gevolg. Wrang is dat er niet wordt gebouwd voor de eigen bevolking, maar vooral voor Amsterdammers die op de overspannen hoofdstedelijke woningmarkt niet aan de bak komen. En dat terwijl VROM liet uitrekenen dat er tot 2020 in Waterland geen extra woningen nodig zijn. Bovendien zijn er de nodige plannen voor de aanleg van nog weer meer nieuwe bedrijventerreinen in het groene polderlandschap.

Een aantal tegenstanders zegt het geloof in de lokale bestuurders te hebben verloren. Zij roepen in de brochure 'Groen of poen' de statenleden van Noord-Holland op om het landschap te behouden door hier de regierol op te pakken. Een betere onderlinge afstemming en planning, plus bundeling van woningbouw en bedrijventerreinen kan flink bijdragen aan het verminderen van het te bebouwen areaal en voorkomen dat het groene hart van Noord-Holland aan alle kanten aangevreten wordt.

VVD-Gedeputeerde ruimtelijke ordening Hooijmaijers vindt die 6000 woningen hard nodig. Hij wordt dagelijks door Volendamse moeders gemaaid dat hun kinderen geen woning in het dorp kunnen vinden. De gedeputeerde wil haast maken met bouwen. Wel wil hij de identiteit van het landschap behouden. Overigens is Waterland niet alleen Nationaal Landschap, het is ook nog een rijksbufferzone – een groengordel waar geen grootschalige bebouwing mag plaatsvinden – en Belvédère-gebied, waar ontwikkelingen nadrukkelijk rekening moeten houden met de natuurlijke omstandigheden, zodat de ontstaansgeschiedenis van het landschap leesbaar blijft. Tenslotte ligt het gebied ook nog eens in de ecologische hoofdstructuur. Volop planologische bescherming dus...

Bijna helft minder woningen in Zuidplas

In de Zuidplaspolder, de driehoek tussen Rotterdam, Gouda en Zoetermeer, komen aanzienlijk minder woningen dan gepland. Eerst zouden er 15.000 woningen komen, maar inmiddels is dat aantal teruggebracht naar 7000. De provincie Zuid-Holland is akkoord.

De vijf betrokken gemeenten en Rotterdam hebben zich verenigd in een stuurgroep die de woningbouw in de laagst gelegen polder van Nederland voorbereidt. De stuurgroep heeft onderzoek gedaan waaruit blijkt dat er veel minder behoefte is aan woningen in de Zuidplas dan eerder werd gedacht. Cijfers over verhuisbewegingen van de provincie geven dat ook aan.

Vooral Rotterdam zag de polder als geschikte locatie voor uitbreiding van de eigen woningvoorraad. Er werd gedacht aan 5000 woningen. Dat aantal is inmiddels verlaagd naar 1600. Toch wil Rotterdam zich een groot deel van de Zuidplaspolder toeëigenen, want in de toekomst zou de vraag naar woningen in de havenstad plotseling kunnen toenemen. Om hierop snel te kunnen inspelen, heeft het gemeentebestuur van Rotterdam een claim op tafel gelegd. De Zuidplaspolder en de provincie hebben die echter van tafel geveegd.

Van de 7000 woningen die er nu wel mogen komen, liggen er 900 in een stedelijke omgeving. De rest wordt in het groene en landelijke gebied ingepast.

Naast woningbouw is er ook nog 120 hectare gereserveerd voor nieuwe bedrijfsterreinen en 280 hectare voor glastuinbouw. In 2020 moet alles gereed zijn.

Tweederde beschermde Nederlandse plant- en diersoorten dreigt te verdwijnen

Uit de onlangs gepubliceerde evaluatie van de Vogel en Habitatrichtlijnen, uitgevoerd door het Natuur en Milieu Planbureau voor het ministerie van LNV, blijkt dat tweederde van de in Nederland beschermde plant- en diersoorten ernstig bedreigd wordt omdat hun leefgebied te klein en te versnipperd is geworden. Soorten als de velduil, grote karekiet en kempiaan dreigen in ons land uit te sterven. Ook verzuuring en vermessing door intensieve

veehouderij en verdroging door het kunstmatige lage waterpeil tasten de kwaliteit van het leefmilieu aan.

Een aantal ernstig verontruste natuurorganisaties waaronder Vogelbescherming Nederland en Natuurmonumenten doet dan ook een beroep op het kabinet om in het kader van Natura 2000 met spoed nieuwe natuurgebieden aan te wijzen. Uit het onderzoek blijkt tevens dat het nemen van beschermende maatregelen effect heeft. Bijvoorbeeld de lepelaar, purperreiger en grote stern hebben hier baat bij gehad.

Groeneveldfestival op kasteel Groeneveld

Op zondag 23 september 2007 van 11.00 - 17.00 uur vindt het gratis toegankelijke Groeneveldfestival plaats op het gelijknamige kasteel. De entree is gratis voor jong en oud.

Kasteel Groeneveld, buitenplaats voor stad en land, vormt het decor voor levendige ontmoetingen. Een programma vol cultuur en natuur.

Zowel binnen als buiten kan jong en oud genieten van Muziek, Theater, Film, Literatuur en goede gesprekken. Smaak, reuk en klank prikkelen de zintuigen. Het buitenleven waar stedelingen in de 17^e eeuw voor naar buitenplaatsen als Groeneveld kwamen herleeft. Het thema van het festival is dit jaar DORP.

Landschapszanger Bert van Baar is gastheer. Er zijn optredens van onder andere Kruis en Mol, Groningse troubadour Erwin de Vries en klassiek viola da gamba. Schrijvers Willem Van Toorn, Vamba

Sherif en Gerbrand Bakker lezen voor uit eigen werk en gaan met elkaar en het publiek in gesprek over het dorp in het Nederlandse landschap. In de filmzaal draait een filmprogramma over het thema dorp en ook een aantal filmmakers gaat in gesprek met het publiek. Frans de Vette en Mirjam Mare zoeken een luisterend oor met hun verteltheater. Voor kinderen is er een speciaal programma met onder andere een optreden van Samba Salad.

In Grand Café Groeneveld zijn geheel verzorgde picknickmanden verkrijgbaar met biologische producten.

Meer informatie en adres:
www.kasteelgroeneveld.nl

Nieuwe cijfers CBS over weidegang

Dat er steeds minder koeien in de wei staan is bekend. Maar dat het percentage koeien dat nooit meer in de wei komt in de afgelopen 10 jaar van 8 naar maar liefst 20% is gestegen, is toch wel verrassend. De ene regio doet het beter dan de andere, zo komt in het westen van Nederland 90% van de koeien nog buiten. In het zuiden daarentegen komt bijna 40% nooit meer buiten. In bulletin AVP 24 schreven we al over de oprichting van de stichting Weidegang die de leegloop van de weiden wil afremmen of liever nog stopzetten.

De alarmerende cijfers komen van nieuw onderzoek van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Als oorzaken worden genoemd de groei van de bedrijven (hoe groter het bedrijf, hoe vaker de dieren binnenblijven), de oprukkende melkrobot en de strenge mestwetgeving. De Universiteit Wageningen zet wel kanttekeningen bij het binnenhouden. Dit vanwege de gezondheidsaspecten voor de dieren (minder ontstekingen aan de uiers en klauwen) en de mens (in buitenmelk zit meer onverzadigd vetzuur en het landschap wordt hoger gewaardeerd met weidekoeien).